

Geliş Tarihi/Received: 08. 09. 2021 Kabul Tarihi/Accepted: 15. 01.2022 DOI: 10.29228/roljournal.54994

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ÇEVRE OKURYAZARLIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

 Öğr. Gör. Dr. Feray KÜÇÜKBAŞ DUMAN

İstanbul Üniversitesi – E-Posta: feray.duman@istanbul.edu.tr

 Öğr. Gör. Dr. Cemile Nihal YURTSEVEN

İstanbul Üniversitesi, Cerrahpaşa Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü –

E-Posta: cny@iuc.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, faaliyetleri sırasında çevre ile etkileşim halinde bulunan sporun çağdaş bilimler doğrultusunda gerçekleştirilmesini sağlayacak olan Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin çevre okuryazarlık düzeyinin tespit edilmesidir. Bu amaçla, Türkiye’deki farklı üniversitelerde Spor Bilimleri Fakültesi’nde öğrenim gören öğrencilerin çevre okuryazarlık düzeyi “Yetişkinler İçin Çevre Okuryazarlığı Ölçeği” kullanılarak ölçülmeye çalışılmıştır. Veriler SPSS 21,0 programı kullanılarak “Bağımsız Gruplar T-Testi” ve “Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)” ile analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda; öğrencilerin çevre okuryazarlık düzeyinin yüksek olduğu, çevre okuryazarlık düzeyinin çevre eğitimi/dersi alınması, bir çevre kuruluşuna üye olunması, cinsiyet ve sınıf değişkenlerine bağlı olarak farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Bu sonuca göre, çevre ile ilgili eğitimlerin ve faaliyetlerin çevresel bilincin davranışlara yansıtılmasında etkin bir role sahip olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Spor, çevre okuryazarlığı, çevre yönetimi

EXAMINING THE ENVIRONMENTAL LITERACY LEVELS OF UNIVERSITY STUDENTS

ABSTRACT

The purpose of this study is to determine the environmental literacy level of the students of the Faculty of Sport Sciences, who will ensure that sports interacting with the environment during their activities are carried out in line with contemporary sciences. For this purpose, the environmental literacy level of the students studying at the Faculty of Sport Sciences at different universities in Turkey was tried to be measured by using the "Environmental Literacy Scale for Adults". The obtained data were analyzed with SPSS 21.0 program. "Independent Groups T-Test" and "One-Way Analysis of Variance (ANOVA)" were used in the analysis of the data. According to the results of study; It has been determined that the environmental literacy level of the students is high, and the environmental literacy level differs depending on the environmental education/course taking, being a member of an environmental organization, gender and class. These results show that environmental education and activities have an active role in reflecting environmental awareness to behaviors.

Keywords: Sports, environmental literacy level, environmental management

GİRİŞ

Teknolojik gelişmelerle birlikte hızlanan küreselleşme süreci insanlara birçok imkân sunmakla birlikte yeni sorunları da beraberinde getirmektedir. Bunların en önemlilerinden birisi de çevre sorunlarıdır. Üretim faaliyetlerindeki hızlı artış ile birlikte doğal kaynaklardaki azalma, dünyanın geleceğini tehdit eder hale gelmiştir (Kaypak, 2013).

Çevresel sorunların en önemli nedenleri arasında yer alan sanayileşme, kentleşme, nüfus artışı, atıklar gün geçtikçe artarak çevre için tehdit oluşturmaya devam etmektedir (Kayan, 2018). Plansız bir şekilde gerçekleşen endüstrileşmeden çarpık kentleşmeye, pek çok alanda bilinçsizce kullanılan kimyasallardan çevresel tedbirleri alınmamış üretim tesislerine kadar birçok etken çevre kirliliğini tehlikeli boyutlara taşımaktadır.

Küreselleşen dünyada çevre sorunlarının da küresel olarak ele alınması gereklidir. Çünkü çevresel sorunlar dışsallığı en fazla olan ve gelecek nesilleri de olumsuz etkileyebilecek zararları bulunan sorunlardır. Toplum bilincindeki artışla birlikte çevreye duyulan ilgi artmış, çevresel sorunların ortaya çıkmadan önce önlenmesi ve bu sorunların yönetilmeleri için çevresel politikaların olması gerekliliği düşüncesine varılmıştır (Kaypak, 2013).

Çevresel bilincin artması ile birlikte kuruluşların ürün ya da hizmet üretimlerinde oluşabilecek çevresel etkileri dikkate almaları, faaliyetlerini gerçekleştirirken çevresel etkilerini de değerlendirerek hareket etmeleri ve çevreci bir üretim anlayışını benimsemeleri, kuruluşlar adına bir katma değer sağlamaktadır. Bu etki sebebi ile firmalar çevre konusuna verdikleri önemin kanıtı olarak çevre yönetim sistemi uygulayarak bu konudaki duyarlılıklarını göstermektedir (İşlek, 2010: s.1).

Çevresel sorunların giderek kendini daha çok hissettirdiği günümüz dünyasında çevre problemlerinin oluşumunda beşerî faaliyetlerin büyük rolü bulunmaktadır. İnsanoğlunun çevreyi bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde kirlenmesi, sorunların da giderek artmasına sebep olmaktadır. Bu bakımdan çevresel sorunların oluşumunda insanların büyük etkisinin olduğu söylenebilir. Çevrenin korunması ve gelecek nesillere sağlıklı ve güvenilir bir çevre bırakılmasında, insanlarda çevre ve çevresel değerler hakkında farkındalık oluşturulması büyük öneme sahiptir (Demirtaş ve ark., 2018; Kayan, 2018).

Bireylerin çevre ile olan ilişkisine vurgu yapan, bireyin çevreyi algılama ve yorumlama kapasitesi olarak tanımlanan çevre okuryazarlığı kavramı, ilk defa 1968'de Roth tarafından ortaya konulmuştur (Roth,1992). Çevre okuryazarı bireyler çevresel konularda hassasiyet taşıyan, çevre hakkında bilgili, çevre konularında olumlu bir tutum sahibi kişilerdir (Akıllı ve Genç, 2015).

Herhangi bir olay hakkında farkındalık oluşturmanın en etkili yolu eğitimidir. Bu sebeple çevre sorunlarının önlenmesinde eğitimle farkındalık oluşturmak önem taşımaktadır (Kayan, 2018). Bireylerin çevre hakkındaki bilgilerini davranışa dönüştürme becerisi olan çevre

okuryazarlık (Roth,1992) düzeylerinin tespit edilmesi ve eğitim ile arttırılması, çevre sorunlarına karşı önleyici bir mekanizma oluşturacaktır.

Spor ve çevre çok yönlü kavramlar olmalarıyla birlikte insan sağlığının korunması ve yaşam kalitesinin arttırılması konularında ortak paydada buluşmaktadır (Petek, 2005). Zaman içerisinde gelişerek büyük bir endüstri kolu haline gelen spor sektörünün kapsadığı birçok faaliyet alanı bulunmaktadır. Sportif ürünler, reklam, eğlence, turizm, inşaat, gıda gibi pek çok faaliyet alanı bu kapsamda sayılabilir (Dağlı-Ekmekçi ve ark., 2013). Sportif faaliyetler doğal çevrede yapılabildiği gibi spor salonlarında, sahalarda ya da spor dalının gerektirdiği yerlerde de gerçekleştirilebildiğinden çevre ile kaçınılmaz bir etkileşim halindedir. Bir futbol maçında seyirci tarafından yapılan tezahürat sesinden maçın bitiminde oluşan çöplere, spor faaliyetlerinin gerçekleştirildiği alanların aydınlatılmasında kullanılan enerjiden deniz ya da nehirlerde gerçekleştirilen sportif faaliyetler sebebi ile oluşan su kirliliğine kadar pek çok konuda sporun çevre üzerinde etkisi söz konusudur (Petek, 2005).

Bu çalışmada çevre ile önemli etkileşimi bulunan sporun çağdaş bilimler ile gerçekleştirilmesini sağlayacak olan spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin çevre okuryazarlığının tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Çalışmada aşağıda belirtilen sorulara cevap aranmıştır:

- Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin çevre okuryazarlık düzeyi nasıldır?
- Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin çevre okuryazarlık düzeyi bazı demografik özelliklerine bağlı olarak farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Araştırma grubu (evren-örneklem)

Çalışmanın örneklemini İstanbul ilinde bulunan üniversitelerde Spor Bilimleri Fakültesi'nde öğrenim gören öğrenciler oluşturmuştur. Katılımcılar seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemine göre belirlenmiştir. Uygun örnekleme yöntemi; zaman, para ve iş gücü açısından var olan sınırlılıklar nedeniyle örneklemin kolay ulaşılabilir ve uygulama yapılabilir birimlerden seçilmesidir (Büyüköztürk ve ark., 2017).

Veri toplama araçları

Veri toplama aracı olarak Atabek-Yiğit ve ark. (2014) tarafından geliştirilen “Yetişkinler İçin Çevre Okuryazarlığı Ölçeği” kullanılmıştır. 20 maddeden oluşan ölçek, “çevresel bilinç”, “çevresel kaygı” ve “çevresel farkındalık” olmak üzere üç alt boyut yardımı ile çevresel

okuryazarlık düzeyini belirlemeye çalışmaktadır. 20 madde 5'li likert tipinde (1= Kesinlikle katılmıyorum, 5= Kesinlikle katılıyorum) değerlendirilmiştir. Ankette yer alan 3. ve 16. maddeler ters kodlanmıştır. Anketten 20-100 arasında puan alınabilmekte olup 20-46 puan “Düşük Çevre Okuryazarlığı”, 47-73 puan “Orta Düzeyde Çevre Okuryazarlığı”, 74-100 arası “Yüksek Çevre Okuryazarlığı” olarak yorumlanmaktadır.

Verilerin toplanması/işlem yolu

Veriler anket yöntemi kullanılarak elde edilmiştir. Anket “googleform” olarak hazırlanmış ve öğrencilere iletilmiştir. 164 kişi ankete katılmıştır.

Verilerin analizi

Çalışma verileri SPSS 21,0 programı ile istatistiksel olarak analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılım gösterdiği (Basıklık:-0,450, Çarpıklık:-0,191) belirlenmiş ve katılımcıların ölçek puanları farklı değişkenler (cinsiyet, yaş, sınıf, bölüm, yaşamının çoğunu nerede geçirdiği, çevre kuruluşuna üye olma durumu, anne öğrenim durumu, baba öğrenim durumu, çevre eğitimi/dersi alma durumu) açısından Bağımsız Gruplar T-Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde istatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ kabul edilmiştir.

BULGULAR

Çalışma bulgularına ait tablolar aşağıdaki gibidir;

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Kategori	Alt Grup	Frekans	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	87	53
	Erkek	77	47
Yaş	18-19	33	20,1
	20-21	71	43,3
	22-23	53	32,3
	24-25	7	4,3
Sınıf	1	38	23,2
	2	48	29,3
	3	55	33,5
	4	23	14
Bölüm	Antrenörlük	22	13,4
	Spor Yöneticiliği	48	29,3
	Beden Eğitimi Öğretmenliği	44	26,8
	Regreasyon	35	21,3
	Diğer	15	9,2
Yaşamının Çoğunu Nerede Geçirdiği	İl	99	60,4
	İlçe	60	36,6
	Köy	5	3
Çevre Kuruluşuna Üye Olma Durumu	Var	11	6,7
	Yok	153	93,3
Anne Öğrenim Durumu	İlköğretim	21	12,8
	Lise	65	39,6
	Yüksekokul	48	29,3
	Lisans	30	18,3
Baba Öğrenim Durumu	Lise	67	40,9
	Yüksekokul	62	37,8
	Lisans	35	21,3
Çevre Eğitimi/Dersi Alma Durumu	Aldım	113	68,9
	Almadım	51	31,1

Katılımcıların cinsiyetleri ile ölçek puanları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Bağımsız Gruplar T-Testi uygulanmış ve Tablo 2’de belirtilen bulgular elde edilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların Ölçek Puanları ve Cinsiyetleri Arasındaki İlişki

Cinsiyet	N	Ort	ss	t	p
Kadın	88	84,86	7,19	2,194	0,030*
Erkek	77	82,44	6,87		

*= $p < 0,05$

Katılımcıların ölçek puanları ve cinsiyetleri arasında anlamlı bir farklılık ($p < 0.05$) görülmektedir.

Katılımcıların yaşları ile ölçek puanları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla ANOVA testi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 3’de belirtilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Ölçek Puanları ve Yaşları Arasındaki İlişki

Yaş	N	Ort	ss	F	p
18-19	33	82,60	7,28	2,580	0,056
20-21	71	83,36	7,12		
22-23	53	84,00	6,96		
24-25	7	90,57	4,72		

Katılımcıların ölçek puanları ve yaşları arasında anlamlı bir farkın olmadığı ($p>0,05$) görülmektedir.

Öğrencilerin sınıf bilgisi ve ölçek puanları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla ANOVA testi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 4’de belirtilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların Ölçek Puanları ve Sınıfları Arasındaki İlişki

Sınıf	N	Ort	ss	F	p
1	38	82,26	7,36	4,470	0,005*
2	48	82,02	7,56		
3	55	84,50	6,64		
4	23	87,72	5,09		

*= $p<0,05$

Tablo 4 incelendiğinde öğrencilerin sınıfları ile ölçek puanları arasında anlamlı bir farklılığın ($p<0.05$) olduğu görülmektedir. Post-Hoc Scheffe testi uygulanarak farklılığın kaynağı tespit edilmeye çalışılmıştır. Sonuçlar Tablo 5’de belirtilmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların Ölçek Puanlarının Sınıfları ile Kıyaslanması

Sınıf (I)	Sınıf (J)	Ortalama Fark (I-J)	sd	p
4	1	5,56*	1,82	0,029*
	2	5,80*	1,75	0,014*
	3	3,31	1,71	0,296

*= $p<0,05$

Yukarıdaki tablo incelendiğinde 4. sınıfta okuyan katılımcıların ölçek puanları 1. ve 2. sınıftakilere göre anlamlı derecede farklılık göstermektedir ($p < 0,05$).

Katılımcıların okudukları bölüm ve ölçek puanları arasındaki ilişkiyi incelemek için ANOVA testi uygulanmış ve Tablo 6’da yer alan bulgular elde edilmiştir.

Tablo 6. Katılımcıların Ölçek Puanları ve Bölümleri Arasındaki İlişki

Bölüm	N	Ort	ss	F	p
Antrenörlük	22	83,18	6,06	0,507	0,730
Spor Yöneticiliği	48	84,45	7,52		
Beden Eğitimi Öğretmenliği	44	83,93	7,21		
Regreasyon	35	82,42	6,83		
Diğer	15	84,60	8,12		

Tablo 6 incelendiğinde öğrencilerin bölümleri ile ölçek puanları arasında anlamlı bir farklılığın ($p>0.05$) olmadığı görülmektedir.

Katılımcıların yaşamının çoğunu nerede geçirdiği ile ölçek puanı arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla ANOVA testi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 7’de belirtilmiştir.

Tablo 7. Katılımcıların Ölçek Puanları ve Yaşamının Çoğunu Nerede Geçirdiği Arasındaki İlişki

Yaşamının Çoğunu Nerede Geçirdiği	N	Ort	ss	F	p
İl	99	84,42	7,16	1,672	0,191
İlçe	60	82,41	6,74		
Köy	5	85,60	10,11		

Tablo 7 incelendiğinde, ölçek puanı ve katılımcıların yaşamının çoğunu nerede geçirdiği bilgisi arasında anlamlı bir fark tespit edilmemiştir ($p>0.05$).

Katılımcıların çevre kuruluşuna üyelik durumları ile ölçek puanları arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla Bağımsız Gruplar T-Testi uygulanmış ve sonuçlar Tablo 8’de belirtilmiştir.

Tablo 8. Katılımcıların Ölçek Puanları ve Çevre Kuruluşuna Üyelik Durumları Arasındaki İlişki

Çevre Kuruluşuna Üye Olma Durumu	N	Ort	ss	t	p
Var	11	90,27	6,54	3,243	0,001*
Yok	153	83,25	6,95		

*= $p<0,05$

Tablo 8 incelendiğinde, katılımcıların ölçek puanları ve çevre kuruluşuna üyelik durumları arasında anlamlı bir farklılık ($p<0.05$) görülmektedir.

Katılımcıların ölçek puanları ile anne ve babalarının eğitim durumu arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla ANOVA testi uygulanmış ve bulunan sonuçlar Tablo 9 ve Tablo 10’da belirtilmiştir.

Tablo 9. Katılımcıların Ölçek Puanları ve Annelerinin Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

Anne Eğitim Durumu	N	Ort	ss	F	p
İlköğretim	21	84,76	7,04	2,020	0,094
Lise	65	82,96	7,18		
Yüksekokul	48	82,70	6,98		
Lisans	30	85,93	6,82		

Sonuçlar değerlendirildiğinde ölçek puanı ve katılımcıların annelerinin eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($p>0.05$).

Tablo 10. Katılımcıların Ölçek Puanları ve Babalarının Eğitim Durumu Arasındaki İlişki

Baba Eğitim Durumu	N	Ort	ss	F	p
Lise	67	82,92	7,50	1,772	0,155
Yüksekokul	62	83,38	7,00		
Lisans	35	85,33	6,38		

Sonuçlar değerlendirildiğinde ölçek puanı ve katılımcıların babalarının eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($p>0.05$).

Katılımcıların daha önce çevre eğitimi alıp almadıkları ile ölçek puanları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla Bağımsız Gruplar T-Testi uygulanmış ve Tablo 11’de belirtilen bulgular elde edilmiştir.

Tablo 11. Katılımcıların Ölçek Puanları ve Çevre Eğitimi Alıp Alınmadığı Arasındaki İlişki

Çevre Eğitimi/Dersi Alma Durumu	N	Ort	ss	t	p
Aldım	113	85,87	5,69	5,732	0,001*
Almadım	51	78,96	7,72		

*= $p<0,05$

Tablo 11 incelendiğinde, katılımcıların ölçek puanları ve daha önce çevre eğitimi alıp almamaları arasında anlamlı bir farklılık ($p<0.05$) olduğu görülmektedir.

TARTIŞMA

Teknolojik gelişmelerle birlikte hızlı bir değişimin yaşandığı günümüz dünyasında spor da bu değişimden kendi payına düşeni almış ve zaman içerisinde dev bir endüstri kolu haline gelmiştir. İnsanların yaşamında önemli bir yeri olan spor, hem bireyler hem de toplumlar için vazgeçilmez bir unsurdur. İçerisinde birçok faaliyeti barındıran spor, direkt ya da dolaylı olarak çevre ile iletişim halindedir. Sportif faaliyetlerin çevresel etkileri göz önünde bulundurulduğunda, çevresel sürdürülebilirlik için önlemlerin alınması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde sportif faaliyetlerde görev alan kişilerin çevre bilgisine sahip olması ve bu bilgiyi davranışa dönüştürebilmesi, çevresel sürdürülebilirlik açısından büyük önem taşımaktadır.

Çalışmada katılımcıların çevre okuryazarlık düzeyi bazı değişkenler aracılığı ile incelenmesi sonucunda çevre okuryazarlıklarının yaş, bölüm, yaşamının çoğunu nerede geçirdiği, anne ve babanın öğrenim durumuna göre anlamlı farklılık göstermediği, ancak cinsiyet, sınıf, çevre kuruluşuna üye olma durumu ve çevre eğitimi alma durumuna göre anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur.

Çalışmada anlamlı bir farklılık gösteren cinsiyet faktörüne göre kadın katılımcıların çevre okuryazarlık puanı erkek katılımcılara göre daha yüksektir. Bu sonuç Aksoy ve Karatekin, 2011; Erol ve Gezer, 2006; Gürbüz ve ark., 2013; Demirtaş ve ark., 2018; Kahyaoğlu ve Özgen, 2012 çalışmaları ile benzerlik göstermektedir. Bulunan sonuca göre Spor Bilimleri Fakültesi'nde kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre çevresel bilgiyi davranışa dönüştürme becerisinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Kadınların doğal kaynakları kullanımı ve yönetimi, toplumun ve ailenin devamını sağlama işlevi dünya üzerinde benzerdir. Aile içinde çocukların yetiştirilmesi, bakımı ve eğitimi konusunda önemli roller alarak şimdiki ve gelecek kuşaklar adına yaşamın kalitesini ve sürdürülebilirliğini etkilemektedir (Gökalp-Alıca, 2017). Bu noktada kadınların çevresel okuryazarlıklarının yüksek olması bir avantaj olarak görülebilir.

Çalışma sonuçlarına göre yaş ve bölüm değişkenleri ile çevre okuryazarlık puanı arasında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Buna karşın sınıf değişkeni ile çevre okuryazarlık puanı arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu farklılık dördüncü sınıftaki katılımcılar ile birinci ve ikinci sınıftaki katılımcılar arasında tespit edilmiştir. Dördüncü sınıftaki öğrencilerin çevre

okuryazarlık puanı birinci ve ikinci sınıftaki öğrencilere göre anlamlı derecede yüksektir. Bu durum Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin spor ve çevre arasındaki ilişkiyi dersleri aracılığı ile kavramaları ya da çevre ile ilgili eğitimler sonucunda farkındalık kazanmaları olarak açıklanabilir.

Çalışma sonucunda elde edilen bir diğer bulgu anne ve baba eğitim durumunun çevre okuryazarlık puanı ile anlamlı bir farklılık göstermemesidir. Çevre ile ilgili konularda farkındalık sahibi olmak ve bunu davranış haline getirebilmek, bu konuda bilgi sahibi olmak ile mümkündür. Fakat bireylerin çevre farkındalığının artması için yüksek bir eğitim düzeyine sahip olması gerekli değildir. Günümüzde çevre eğitimlerinin ilköğretim düzeyinden itibaren okullarda verilmesi, küçük yaşlarda bilincinin edinilmesi açısından büyük önem taşımaktadır.

Çalışmada, katılımcıların yaşamlarının çoğunu nerede geçirdiği değişkeni ile çevre okuryazarlık puanları arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Nitekim benzer bulgulara farklı bir çalışmada da (Demirtaş ve ark., 2018) rastlanmıştır. Bu durum bireylerin yaşamlarının farklı dönemlerinde edindikleri bilgilerle oluşan farkındalığın davranış biçimi haline getirilmesi ile açıklanabilir. Büyük şehirlerde yaşamının sosyal, kültürel, teknolojik açıdan pek çok imkana ulaşmayı kolaylaştırdığı yadsınamaz bir gerçektir. Daha küçük yerleşim yerlerinde bu tür olanaklara ulaşma imkânı azalsa da teknolojik gelişmelerle birlikte bilgiye ulaşmak giderek daha kolay hale gelmektedir. Çevrenin korunması ve çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması adına özellikle üniversitelerin, sivil toplum kuruluşlarının, çeşitli derneklerin gerçekleştirdiği eğitim, etkinlik ve faaliyetler sayesinde bireylerin çevresel konularda bilgilendirilmesi sağlanmaktadır.

Çalışma sonuçlarının bir diğeri, çalışmaya katılan Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin bir çevre kuruluşuna üye olma durumları ile çevre okuryazarlık puanları arasında anlamlı bir farklılığın bulunmasıdır. Bu sonuca dayanılarak çevre kuruluşları tarafından gerçekleştirilen pek çok etkinliğin çevrenin korunması, çevre bilincinin aşılması ve geliştirilmesi konularında katkı sağladığı söylenebilir. Yerel yönetimler ve Sivil Toplum Kuruluşları (STK) tarafından gerçekleştirilen çevresel faaliyetler konusunda öğrencilerin bilgilendirilmesi, çevresel farkındalığın oluşmasında etkin bir rol oynayacaktır.

Çalışmada katılımcıların çevre eğitimi/dersi alma durumu ile çevre okuryazarlık puanları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Benzer bulguya farklı bir çalışmada da (Karataş, 2013: s.222) ulaşılmıştır. Bu sonuca göre çevre konusunda alınan eğitimlerin çevresel bilincin oluşmasında ve bu bilincin davranışa yansıtılmasında etkili olduğunu söylemek mümkündür.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin çevre okuryazarlık düzeyinin incelendiği bu çalışmada, katılımcıların “çevresel bilinç”, “çevresel kaygı” ve “çevresel farkındalık” boyutlarından oluşan çevre okuryazarlık puanı ortalaması 83,73 olarak bulunmuştur. Bu puan “Yüksek Çevre Okuryazarlığı” aralığındadır. Tespit edilen bulgu doğrultusunda Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin çevre bilincini içselleştirerek davranışa dönüştürme becerisi kazandırdıkları sonucuna ulaşılabılır.

Çalışma sonucuna göre; Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin yüksek çevre okuryazarlık düzeyine sahip olduğu, çevre okuryazarlık düzeyinin çevre eğitimi/dersi alınması, bir çevre kuruluşuna üye olunması ve cinsiyet değişkenlerine bağlı olarak farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Yapılan bazı çalışmalar, verilen çevre eğitimlerinin doğada, arazi çalışmaları ile birlikte verildiğinde öğrenilen bilgilerin davranışa dönüşmesinin daha kolay ve daha kalıcı olduğunu göstermektedir (Güler, 2009). Üniversitelerde verilen çevre derslerinin uygulamalı yapılması ya da projelerle desteklenmesi çevre duyarlılığının oluşmasında etkili olacaktır. Benzer bir çalışma, teorik ve uygulamalı bir çevre eğitiminin çevre okuryazarlığına etkisinin ölçülmesi şeklinde daha geniş bir bakış açısı ile gerçekleştirilebilir.

KAYNAKLAR

- Akıllı, M. ve Genç, M. (2015). Ortaokul öğrencilerinin çevre okuryazarlığı alt boyutlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Sakarya university journal of education*, 5(2), 81-97.
- Aksoy, B. ve Karatekin, K. (2011). Farklı programlardaki lisans öğrencilerinin çevreye yönelik duyuşsal eğilimleri. *Türkiye sosyal araştırmalar dergisi*, 153 (153), 23-36.
- Atabek-Yiğit, E., Köklükaya, N., Yavuz, M. & Demirhan, E. (2014). Development and validation literacy scale for adults (ELSA). *Journal of baltic science education*, 13(3), 425-436.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2017). Bilimsel araştırma yöntemleri, *Pegem Atıf İndeksi*, 1-360.
- Dağlı-Ekmekçi, A., Ekmekçi, R. & İrmış, A. (2013). Küreselleşme ve spor endüstrisi. *Pamukkale journal of sport sciences*, 4(1), 91-117.
- Demirtaş, N., Akbulut, M. C. & Özşen, Z. S. (2018). Üniversite öğrencilerinin çevre okuryazarlığı üzerine bir araştırma: Bepazarı Meslek Yüksekokulu örneği. *Anadolu çevre ve hayvancılık bilimleri dergisi*, 3(1), 27-33.
- Erol, H. G. ve Gezer, K. (2006). Prospective of elementary school teachers' attitudes toward environment and environmental problems. *International journal of environmental and science education*, 1 (1), 65-77.
- Gürbüz, H., Çakmak, M. & Derman, M. (2013). Biyoloji öğretmen adaylarının sürdürülebilir çevreye yönelik tutumları. *Türk bilimsel derlemeler dergisi*, 6(1), 144-149.

- Güler, T. (2009). Ekoloji temelli bir çevre eğitiminin öğretmenlerin çevre eğitimine karşı görüşlerine etkileri. *Eğitim ve bilim*, 34 (151), 30-43.
- Gökalp-Alica, S.S. (2017). Kadın ve çevre. *Türkiye barolar birliği (tbb) dergisi özel sayı*, 151-172.
- İşlek, Ç. (2010). *Tersanelerde ISO 14001 çevre yönetim sistemi ve OHSAS 18001 iş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemi uygulamaları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Kıyı Bilimleri ve Mühendisliği A.B.D. İstanbul.
- Kahyaoğlu, M. ve Özgen, N. (2012). Öğretmen adaylarının çevre sorunlarına yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kuramsal eğitim bilim dergisi*, 5(2), 171-185.
- Karataş, A. (2013). *Çevre bilincinin geliştirilmesinde çevre eğitiminin rolü ve Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi örneği*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Çevre Bilimleri A.B.D. Ankara.
- Kayan, A. (2018). Çevre sorunlarına eğitimle farkındalık oluşturma. *Journal of awareness, Cilt:3, Sayı: Özel*, 481-496.
- Kaypak, Ş. (2013). Çevre sorunlarının çözümünde küresel çevre politikalarının önemi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 31*, 17-34.
- Petek, H. (2005). Sportif faaliyetlerden kaynaklanan çevre kirliliği sebebiyle çevre kanunu'na göre sorumluluk. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 7(2), 165-226.
- Roth, C. E. (1968). *On the road to conservation*. Massachusetts Audubon, pp. 38-41.
- Roth C.E. (1992). Environmental literacy: its roots, evolution and directions in the 1990s, 06.05.2021, <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED348235.pdf>